

Un decàleg fora de temps

written by Pep Puig i Boix | 5 de maig de 2021

Per diferents bandes EUROSOLAR va rebre una petició per adherir-se a un escrit titulat “Decàleg per avançar cap a una Transició Energètica al servei de la ciutadania”, promogut per dues entitats, l’anomenada Associació de Micropobles de Catalunya i l’anomenada Xarxa per la Sobirania Energètica, a més d’altres entitats que no se citen.

La secció local d’EUROSOLAR no es va adherir com tampoc no va donar suport a la concentració que convocaren, ja que darrere un llenguatge que podria semblar raonable s’hi amaga un simple i senzill fet: el fet de posar traves que endarrereixin la necessària i urgent Transició Energètica a Catalunya implica retardar el tancament de les nuclears i la continuació de la crema de gas fòssil en centrals tèrmiques, amb la conseqüent generació d’emissions radioactives a l’aire i a l’aigua i la producció de residus nuclears, a banda de continuar emetent carboni fòssil a l’atmosfera.

El primer que sorprèn és el grau de desinformació o mala fe amb què s’obre l’escrit del Decàleg, ja que s’afirma que “l’actual model de TE es basa fonamentalment en grans projectes especulatius amb forts impactes en el territori”, sense aportar cap prova que demostrï que els projectes analitzats per la Ponència de Renovables siguin ‘grans’, ‘especulatius’ o de ‘gran impacte’.

D’entrada EUROSOLAR discuteix l’adjectiu ‘gran’ aplicat a projectes d’energia renovable. Un projecte de 50 MW eòlic o solar FV, és gran? és mitjà? és petit? La mesura de qualsevol cosa (grandària o petitesa) depèn de quin patró es pren com a base de comparació.

- Si prenem la potència com patró i comparem els 50 MW d’un parc eòlic o d’una horta solar FV amb la potència

d'una central nuclear (com ara la d'Ascó: 2 reactors, un de 1.032,5 MWe i un altre de 1.027,2 MWe, totalitzant 2.059,7 MWe, que corresponen a 5.907,6 MWth), veurem com un parc eòlic o una horta solar de 50 MW són 118 o 41 vegades més petits (depenent de si considerem l'energia tèrmica alliberada o l'elèctrica produïda).

- Si el comparem amb la central tèrmica que va funcionar a Cercs (170 MWe – 540 MWth), veurem que són 3,4 o 10,8 vegades més petits.
- Si la unitat de comparació és la superfície ocupada, aleshores la central nuclear d'Ascó, que ocupa una superfície d'1,8 km², li corresponen 1.144,27 MW/km² o el que és el mateix 11,44 MW/ha, si solament comptem la potència elèctrica.
- Si es fan els números per la potència tèrmica (que és en realitat l'energia alliberada en els nuclis dels dos reactors), aleshores dona 3.282 MW/km² ó 32,82 MW/ha. En canvi, l'ocupació d'un parc eòlic pot ser de 0,76 ha/MW (1,32 MW/ha) en la fase de construcció, que quan es posa en funcionament és solament 0,45 ha/MW (2,2 MW/ha). I en el cas d'una horta solar l'ocupació podria ser d'1,7 ha/MW (0,59 MW/ha).

No cal saber gaire de números per veure que tant **un parc eòlic com una horta solar distribueixen la potència pel territori en comptes de fer com una nuclear o una tèrmica, que la concentren**, centralitzant-la. D'ací que qualificar de 'central' un parc eòlic o una horta solar és, o bé ignorància, o bé mala fe.

Sistema de generació	Potència tèrmica (MWth)	Potència elèctrica (MWe)	Potència per unitat de superfície (MW/ha)
C.N. Ascó	5.907,6	2.059,7	32,82(th) - 11,44(e)
C.T. Cercs	540	170	
Parc eòlic		50	1,32–2,2

Horta solar FV		50	0,59
----------------	--	----	------

EUROSOLAR també discuteix que el Decàleg afirmi que els projectes són “especulatius”. A patir de què s’hi posa aquest qualificatiu? Posar etiquetes és massa fàcil, sobretot quan no es tenen arguments que demostrin el que s’escriu. Qualsevol projecte de captació de l’energia del Sol i del vent, sigui comercial o sigui comunitari, s’ha de fer de manera que es pugui recuperar la inversió feta en un període raonable de temps i doni un benefici raonable. Si el que es vol és que la riquesa generada per l’aprofitament reverteixi també en les persones de la zona on es fa el projecte, cal **estar disposat a promoure el projecte o a parlar i negociar amb qui promogui el projecte (procés col·laboratiu)**. Cap de les entitats promotores del Decàleg ni ha promogut cap projecte renovable, ni tan sols s’ha posat a parlar amb qui en promou.

L’afirmació de “forts impactes en el territori” manifesta **una enorme insolidaritat ecològica**, perquè el sistema avui vigent (fòssil i nuclear), que els autors de la declaració ni tan sols citen en cap lloc dels 10 punts que conformen el Decàleg, té uns impactes molt superiors i molt més greus, però com que no es veuen (ja que es manifesten a països forans o ben allunyats) sembla que no existeixen. Però existeixen i són ben reals per qui els vulgui conèixer. El mateix model centralitzat de les nuclears, amb una fortíssima concentració als municipis d’Ascó i Vandellòs, ha socialitzat el RISC nuclear a tot el territori de Catalunya sense cap mena de consideració ni reconeixement. És el típic concepte oligàrquic de “socialitzar” els riscos per a tothom. Si una cosa posen de manifest tots els projectes d’energia renovable és que democratitzen els impactes (perquè s’internalitzen) en el país que fa via per la TE, i contribueix a fer conscient a la població de les afectacions que suposa voler disposar d’energia exosomàtica.

Anem ara a veure quins són els 10 punts del Decàleg:

El primer punt del Decàleg parla de “Sobirania energètica real del territori català”. No hi podem estar més d’acord però en cap moment s’explica com fer-ho. En les cinc ratlles i escaig que els redactors del Decàleg hi dediquen, enlloc es diu com s’ha de concretar i dur a la pràctica. Solament hi posen paraules ben sonants... Vist des d’Europa, l’Estat espanyol és un únic node, que ha d’acomplir amb el 50% renovable el 2030. Per tant si no fem la TE al territori català, ens la faran, amb parcs eòlics i hortes solars als Monegros o a Extremadura com ja proposen algunes de les patums econòmiques del país. Aquesta **Sobirania Energètica** que propugna el text **és radicalment incompatible amb la moratòria platejada, i amb la derogació del DL 16/2019**. Per tant és un autèntic brindis al sol, sense cap mena de recorregut, vista la resta de punts del decàleg. I seguirem sent súbdits energètics de l’Estat espanyol. Ens hauria agradat que el Decàleg mostrés a la ciutadania catalana exemples exitosos, reals i concrets, de sobirania energètica promoguts per les entitats que el proposen.

El segon punt demana una “Planificació participativa”, però fins al dia d’avui, no tenim notícia que cap de les dues entitats iniciadores del Decàleg hagi dut a la pràctica cap “planificació participativa”. O potser pidolen a l’administració de la Generalitat perquè la faci? **El marc europeu pel que fa a l’energia, reconeix**, de fa alguns anys, **a qualsevol persona física o jurídica (sigui petita, mitjana, gran o molt gran) el Dret a ser generador d’energia**. La ignorància o el desconeixement d’aquest fet fa que afirmen que avui “l’energia està en mans de l’oligopoli”, obviant que des que es van desregular els mercats de l’energia, l’any 1997, han entrat en el mercat de generació centenars d’actors que mai han format part dels oligopolis de l’energia.

El tercer punt demana “Prioritzar l’estalvi i l’autoconsum”. El títol que li han posat i el llenguatge que han emprat en les nou ratlles i escaig del text, mostren ben clarament el

grau de dependència mental dels autors, perquè fan servir el llenguatge fòssil, heretat de la societat del segle XX, que es va fer totalment depenent de l'obtenció d'energia a força de cremar i fissionar materials. Si no, no es pot entendre el llenguatge que empren: "estalvi", "consum", "autoconsum". La termodinàmica elemental ens va ensenyar que **l'energia ni es pot 'estalviar', ni es pot 'consumir'** i molt menys 'autoconsumir'. El que es pot estalviar són els materials fòssils que es cremen i els materials nuclears que es fissionen per disposar d'energia, sempre que els deixem de cremar/fissionar (així no es consumeixen). Les tecnologies per a l'aprofitament de les fonts renovables ens permeten captar-transformar-usar energia que ens envolta i que es manifesta *in situ*, o sigui autogenerar-ne i fer-la servir directament al lloc on es necessita. **El Sol i el vent hi són. En podem aprofitar l'energia que porten o no, però l'energia hi continua sent, tant si l'aprofitem com si no.**

El quart punt duu per títol de "Projectes Comunitaris", però no hem sabut trobar en el Decàleg la citació de cap projecte comunitari que les entitats redactores hagin dut a terme, demostrant pràcticament allò que prediquen en les vuit ratlles del text. Diuen: "que les instal·lacions [...] es reparteixin equitativament en el territori". Haurien de saber que mentre **la captació de l'energia solar es pot repartir de forma més o menys equitativa** en el territori de Catalunya, ja que les diferències territorials de la radiació solar rebuda no són pas considerables, excepte en les zones obagues del país (es pot veure al [Global Solar Atlas](#)); en canvi **captar la força del vent** no és pas possible arreu del territori, sinó que **només es pot, i s'ha de fer, en els indrets més ventosos** (per això cal mirar i entendre el mapa de vents de Catalunya, en el [Global Wind Atlas](#)), que són els llocs on és convenient fer-ho. Avui dia, pidolar subvencions (ni que sigui en forma de Fons Europeus) per projectes comunitaris és del tot forassenyat, donada l'evolució dels mercats de la tecnologia solar FV i eòlica. El que fora encertat, i els redactors del Decàleg, ni

tan sols ho flairen (fruit de la seva més que demostrada manca de voluntat de tirar endavant projectes d'aquesta mena) podria ser **crear un fons públic (un "revolving fund") per ajudar a fer néixer projectes comunitaris**, que si acaben materialitzant-se retornin l'aportació que hagin rebut al fons.

El cinquè punt diu "Apropar producció i consum". Haurien d'haver escrit: **"Apropar la producció allà on hi ha demanda d'energia"**. Els autors consideren projectes mitjans o grans els de potència superior a 10 MW. Haurien de saber fer números, ja que la potència de 10 MW podria ser la necessària per proveir tots els serveis d'energia (elèctrica, motriu i tèrmica) solament de dos petits municipis de la Segarra, com ara Estaràs (163 habitants) i Sant Ramon (509 habitants). A més a més, els redactors del Decàleg idealitzen els espais agraris. Haurien de saber i conèixer que la pràctica de l'agricultura i ramaderia productivistes ja ha industrialitzat, de fa força temps, els espais rurals i massa vegades, emmalaltint el sòl i, fins i tot, han contaminat amb nitrats milers d'hectàrees de sòls amb els abocaments directes de purins, cosa que ha malmès molts aqüífers a determinades comarques. Les hortes solars podrien ser una oportunitat de regeneració ecològica d'aquests espais ecològicament malmesos.

El sisè punt del Decàleg es titula una "Reflexió territorial" però la reflexió brilla per la seva absència. Simplement etiqueten, amb ànim despectiu, els aprofitaments d'energia renovable com "centrals industrials", quan la terminologia central serveix per definir centrals nuclears i centrals tèrmiques,... on es concentra molta potència en una acotada superfície. Mai la paraula central es podrà fer servir per anomenar un aprofitament solar i/o eòlic, donat que la captació del Sol i del vent s'ha de fer de forma dispersa pel territori, ja que el nostre planeta està sotmès a la constant solar (la quantitat d'energia rebuda en forma de radiació solar per unitat de temps i per unitat de superfície, mesurada

a la part externa de l'atmosfera terrestre, en un pla perpendicular als raigs del Sol, en les mesures realitzades té un valor de 1.361 W/m²). La potència per unitat de superfície utilitzada per fer qualsevol aprofitament eòlic o solar FV ho deixa ben clar, com s'ha mostrat abans. La nostra reflexió territorial és ben clara i l'hem proposada de fa temps: **un acord rural-urbà que estableixi una relació de bescanvi just i equitatiu pels aprofitaments necessaris per a les urbs i situats en espais rurals**, no com s'ha fet en el passat per part de l'extractivisme productivista.

El setè punt del Decàleg, "Recerca i Innovació", fa una mica de vergonya perquè són sis ratlles de bla, bla, bla, com ara, "impulsar la recerca i la innovació en la producció de renovables". El Decàleg mostra un immens desconeixement de la situació tecnològica del país i de la seva relació amb el desenvolupament de les tecnologies eòlica i solar FV. Les oportunitats tecnològiques perdudes ja no es poden recuperar perquè els mons eòlic i solar han continuat caminant mentre els responsables polítics del nostre país s'ho anaven mirant. Ara **tenim una altra oportunitat**, no pas de desenvolupament tecnològic solar i eòlic, sinó **d'aplicació i d'apropiació social de la tecnologia**, que ofereix un ampli camp d'innovació tecno-social que el Decàleg ni tan sols considera.

El vuitè punt proposa "Gestió pública de l'energia". Escriure que "la Generalitat i els ajuntaments haurien de jugar un paper clau amb l'objectiu d'assolir el control de les xarxes de distribució", sense especificar ni concretar, ni el com, ni de quina manera actuar per "assolir el control de les xarxes" demostra que no comprenen com funcionen els sistemes de proveïment d'electricitat, ni s'han preocupat de la realitat existent a Catalunya, on encara existeixen petites empreses distribuïdores (públiques i privades) que l'oligopoli no ha pogut absorbir. Tampoc sembla que s'hagin preocupat d'analitzar la situació en els països de l'entorn, on se sol **diferenciar entre titularitat de la xarxa (propietat) i gestió**

de la xarxa, separació que podria ser el camí per fer via cap a una situació de democràcia energÈTICA. Mitificar allò “públic” és ben propi de temps passats.

El novè punt és el més esperpèntic de tots perquè demana la “Derogació del Decret Llei 16/2019”, demostrant que no se l’han llegit o si ho han fet, no n’han copsat el contingut. El que el Decàleg anomena “allau de projectes” és justament el resultat de deu anys de paralització causada per les males polítiques dels dos anteriors Decrets. Primer, el dissortat el Decret 174/2002 d’11 de juny, regulador de la implantació de l’energia eòlica a Catalunya, fet pel mal govern, pel que fa a l’energia, de CiU (recordem que el M.H. President Pujol era de l’opinió que “el futur són les tèrmiques i les nuclears”), impedia *de facto* posar aprofitaments eòlics a determinats indrets, en alguns dels quals es manifestava un molt bon règim de vent. I segon, el desgraciat Decret 147/2009, de 22 de setembre, pel qual es regulen els procediments administratius aplicables per a la implantació de parcs eòlics i instal·lacions fotovoltaïques a Catalunya, va ser fet pel govern tripartit, i va comportar la pràctica paralització, durant molts anys, dels projectes eòlics i solars a Catalunya.

El Decret Llei, proposat pel Govern i aprovat per majoria absoluta del Parlament (amb només quatre vots contraris de la CUP i quatre abstencions del PPC), **deroga els dos nefastos Decrets anteriors i és una concreció de la Declaració d’Emergència Climàtica** feta pel Govern el 14 de maig de 2019, **i és coherent amb el Pacte Nacional per a la Transició Energètica de Catalunya i la Llei 16/2017 del Canvi Climàtic** i, abans de ser adoptades, aquestes dues iniciatives van comptar amb sengles processos de participació ciutadana.

El desè punt sorprèn quan es pidola “Garantir la capacitat de decisió municipal” i no es diu ni piu de com s’ha de “garantir”. Els redactors del Decàleg haurien de ser conscients que **la capacitat de decisió, igual que la llibertat, no es pidola, s’exerceix, i tot exercint-la es va**

construint una societat autònoma i apoderada. Llàstima que les entitats redactores del Decàleg no hagin fet mai l'esforç de llegir la introducció a la pionera obra [El Poder del Viento: Manual práctico para conocer y aprovechar la fuerza del viento](#) (Ecotopía Ediciones), escrit ja l'any 1982 (!). En ella es pot llegir: “es necesario que desde los pueblos y comarcas los movimientos populares emprendan campañas para promover el uso descentralizado de las Energías Renovables”. No haver-ho fet, ens ha portat on som avui, quasi 40 anys més tard, on hi ha qui encara no solament no ho fa, sinó que fa tot el contrari!

El pare de la TE alemanya, el Dr. Hermann Scheer, ens va ensenyar que: **“La revolució tecnològica no es dóna només per la tècnica en si mateixa, sinó per les persones que aprofiten les noves possibilitats que ofereix la tècnica. D'una innovació tècnica sorgeix un moviment social. Es pot impulsar des de dalt.**

Però el desplegament massiu es fa des de baix. La revolució energètica es basa en l'establiment de múltiples nous fets sense demanar permís als titulars de les estructures energètiques existents”.

Amb aquest text volem desmuntar les manifestacions d'aquelles persones i entitats que tot omplint-se la boca de bones paraules, però fent discursos plens de demagògia populista, posen obstacles i entorpeixen l'urgent i ben necessari Capgirament energÈTIC. Ni tenim tot el temps del món, ni podem continuar esperant mentre xerramequegem. Estem en emergència climàtica i cal acció, acció i més acció, a tots els nivells. Si, a tots els nivells!. [Fer la TE a Catalunya comporta un nivell d'inversió enorme \(de l'ordre de 50.000-60.000 milions d'euros\)](#) per instal·lar molts parcs eòlics i hortes solars FV per assolir potències de desenes de milers de MW. Ni pidolant, tal com es feia a la segona meitat del segle XX, ni exigint a l'altre que faci el que jo hauria d'haver fet i no he fet, ens en sortirem de la situació de crisis ecològica-climàtica en la qual ens ha menat l'industrialisme extractivista-

productivista-consumista. **Convidem a fer néixer projectes d'energia renovable comunitaris arreu del país**, seguint l'exemple de [Viure de l'aire](#), el primer projecte eòlic materialitzat per unes 600 persones físiques i jurídiques i en funcionament des del mes de març de 2018, a Pujalt, Alta Anoia. **I fem una crida a la sensatesa i al sentit comú establint diàlegs col·laboratius amb totes les entitats que proposin projectes eòlics o solars arreu del país.**

EUROSOLAR

Associació Europea per les Energies Renovables

Secció catalana

P.D. Ens atrevim a donar un consell a qui hagi redactat el Decàleg: llegeixin l'aportació que Alternativa Verda va fer al debat energètic a Catalunya, a la meitat dels anys 80 del segle passat, titulada *Cap a l'aprofitament integral de les fonts d'energia renovable* (Alternatiu, núm. 2, hivern 1985).

